

การพัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ Development of Competencies and Indicators of the Minister of Education

ตรีเพชร พรหมนิติพันธ์ Tripet Promnitipan*

บุญเรียง ขจรศิลป์ Boonreang Kajornsin**

ธนีนาฏ ณ สุนทร Taneenart Na-soontorn***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ 2) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างคือ 1) ฝ่ายการเมือง เลือกแบบเจาะจง จำนวน 19 คน 2) ฝ่ายข้าราชการประจำ ระดับสูงสุดของกระทรวงศึกษาธิการ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน และเลือกแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วนจากกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ได้กลุ่มตัวอย่าง 179 คน รวมทั้งสิ้น 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงของตัวแปรอยู่ระหว่าง .878 ถึง .922 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้าน 16 องค์ประกอบ และ 108 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านทักษะภาวะผู้นำ มี 4 องค์ประกอบ 32 ตัวบ่งชี้ (2) สมรรถนะด้านการเมือง มี 4 องค์ประกอบ 29 ตัวบ่งชี้ (3) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการศึกษา มี 3 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ และ (4) สมรรถนะด้าน ธรรมชาติภิบาล มี 5 องค์ประกอบ 29 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\text{Chi-square} = 122.80$; $df = 99$, $p = .053$, $GFI = .936$, $AGFI = .912$, $RMR = .025$) แสดงว่าสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีความตรงเชิงโครงสร้าง และสามารถนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติ

คำสำคัญ: สมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the competencies development and indicators of the Minister of Education; 2) to examine the construct validity of the competencies and indicators of the Minister of Education. The sample group was composed of 19 politicians through purposive sampling, four highest-level permanent officials by purposive sampling, and 179 high-level executives from stratified random sampling. The study tool was questionnaire with the reliability coefficients between .878 and .922 respectively. Data analysis was executed with descriptive statistics and assessment of validity of the competencies and indicators of the Minister of Education through confirmatory factor analysis using LISREL program.

The research findings showed that

1) the competencies and indicators of the Minister of Education consisted of four competencies, 16 factors and 108 indicators, namely (1) leadership competencies having four factors and 32 indicators; (2) political competencies having four factors and 29 indicators; (3) educational administration competencies having three factors and 18 indicators; (4) good governance competencies having five factors and 29 indicators.

2) The result of construct validity checking indicated that the model corresponded with the empirical data because the chi-square test was not statistically significant at .05 level (Chi-square = 122.80; df = 99, p = .053. GFI = .936, AGFI = .912, RMR = .025).

Thus it implied that the competencies and indicators of the Minister of Education had construct validity and could possibly be put into practice.

Keywords: Competencies and Indicators of the Ministry of Education

บทนำ

โลกาภิวัตน์ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพหรือสมรรถนะของประชากรซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 298; อุทัย บุญประเสริฐ, 2552: 154-155) เช่นเดียวกับประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ตามมา มีการออกกฎหมายการศึกษาหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของชาติทั้งระบบ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในการจัดการศึกษาของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549: 2 - 3) อย่างไรก็ตาม แม้ที่ผ่านมาสังคมจะมีความตื่นตัวทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและมีกฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการและการพัฒนาการศึกษาชาติหลายฉบับ แต่การจัดการศึกษาของชาติก็มิได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ อีกทั้งคุณภาพกลับลดต่ำลงเรื่อย ๆ ซึ่งสาเหตุเกิดจากการที่รัฐบาลมิได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาของชาติอย่างแท้จริง (อุทัย บุญประเสริฐ, 2552: 158) จึงมิได้ให้ความสำคัญต่อสมรรถนะที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นตัวหลักในการทำนายผลสัมฤทธิ์ของการบริหารนโยบายการศึกษาของชาติ ซึ่ง McClelland (1973: 1-14) ได้สรุปไว้ในบทความเรื่อง Testing for Competence Rather than for “Intelligence” ว่า “สมรรถนะของปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน การบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้าปฏิบัติงานจึงควรพิจารณาที่สมรรถนะของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ” สมรรถนะของรัฐมนตรีนับว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ของการบริหารจัดการศึกษาของชาติ การแต่งตั้งรัฐมนตรีนับว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องพิจารณาที่สมรรถนะส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งเป็นสำคัญ (Naqvi, 2009: 86) ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นความสำคัญของการทำวิจัยไปที่การพัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีนับว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นข้อเสนอและบรรทัดฐานในการพิจารณาแต่งตั้งรัฐมนตรีนับว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการบริหารนโยบายการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีนับว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีนับว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหา

สมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการใช้ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Competencies)

1.2 ความสามารถทางการเมือง (Political Competencies)

1.3 ความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา (Administration Competencies)

1.4 คุณลักษณะที่แสดงถึงการบริหารการศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance Competencies)

2. ประชากร

กลุ่มที่ 1 ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการการเมืองผู้ตัดสินใจและบริหารนโยบาย และกลุ่มผู้ควบคุมตรวจสอบและเสนอแนะการบริหารนโยบายของรัฐบาล

กลุ่มที่ 2 ฝ่ายข้าราชการประจำผู้ปฏิบัตินโยบาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การร่างสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.1 ตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อประมวลสรุปประเด็นที่เกี่ยวกับสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรี เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรวบรวมข้อมูลในการร่างสมรรถนะและตัวบ่งชี้

1.3 นำข้อมูลที่ได้จาก 1.1 และ 1.2 มาร่างสมรรถนะและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus-Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่านประกอบด้วย ฝ่ายการเมือง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ท่าน และ 2) อดีต กรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 2 ท่าน ฝ่ายข้าราชการประจำและนักวิชาการการบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) อดีต ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ/เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/เลขาธิการสำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.) จำนวน 1 ท่าน 2) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาและอดีต รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ/อธิบดีกรมวิชาการ จำนวน 1 ท่าน และ 3) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาและอดีต เลขาธิการคุรุสภา จำนวน 1 ท่าน และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง จำนวน 1 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ด้านรัฐศาสตร์/ประธานสภาพัฒนาการเมือง/กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขา

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์และอดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี/นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย/ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเป็นไปได้ ด้วบ่งชี้และความตรงเชิงโครงสร้างของสมรรถนะ และด้วบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรในขั้นตอนนี้ เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วยกลุ่มข้าราชการการเมืองผู้ตัดสินใจและบริหารนโยบาย และกลุ่มผู้ควบคุมตรวจสอบและเสนอแนะการตัดสินใจและบริหารนโยบายของรัฐบาล และ 2) ฝ่ายข้าราชการประจำผู้ปฏิบัตินโยบาย

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ฝ่ายการเมือง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 1) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ/ช่วยว่าการ เลขาธิการและที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 8 คน และ 2) อดีตสมาชิกรัฐสภา/สภานิติบัญญัติ/สภาปฏิรูปแห่งชาติ จำนวน 11 คน กลุ่มที่ 2 ฝ่ายข้าราชการประจำผู้ปฏิบัตินโยบาย จาก 1) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง/เทียบเท่า ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 4 คน และ 2) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการสำนัก/เทียบเท่า และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) จำนวน 179 คน รวม 202 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะและด้วบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้าน 16 องค์ประกอบ และ 108 ด้วบ่งชี้ ซึ่งเป็นการวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2552: 69)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละของสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นรายชื่อโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 80 ในการพิจารณาว่าสมรรถนะและตัวบ่งชี้ใดมีความเป็นไปได้ในระดับมากถึงมากที่สุด (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2552: 69)

3. คำนวณค่าความเที่ยงของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

4. ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการนำสมรรถนะและตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 มาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สมรรถนะ 4 ด้าน 16 องค์ประกอบ และ 108 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.1 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ (Leadership Competencies) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และ 32 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 1 ทักษะด้านโน้ตทัศน์ (Conceptual Skills) มี 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายและกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาของชาติได้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม การปฏิรูปการเมือง การพัฒนาประเทศและกระแสสังคมโลก
- 2) จัดให้มีแผนการศึกษาชาติ กฎหมายและแนวทางปฏิรูปการศึกษาของไทยให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก
- 3) บูรณาการองค์ความรู้ของการศึกษายุคใหม่กับโครงสร้างและบริบทของการศึกษาไทย เพื่อประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการปฏิรูป และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติ
- 4) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดรับกับแนวทางปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาของชาติและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
- 5) ส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่การศึกษาวิจัยศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และแนวคิดใหม่ที่หลากหลาย และก้าวหน้าสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์
- 6) มีกระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เป็นระบบ คิดเห็นผู้อื่น กล่าวคตินอกกรอบและสร้างแนวคิดใหม่ เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิรูปการศึกษาของไทยให้ทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก
- 7) กล่าวตัดสินใจและกล้าดำเนินการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิสัยทัศน์ ทศนคติและค่านิยมในการจัดการศึกษาของชาติให้ก้าวหน้าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประชาคมโลก เพื่อพัฒนาชาติไปสู่ความเป็นสากล
- 8) แปลความหมาย วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม สลับซับซ้อนและยากต่อการคาดเดาได้อย่างถูกต้อง สามารถมองเห็นทั้งส่วนที่เป็นโอกาสและส่วนที่

เป็นปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) มี 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น เต็มใจและร่วมแรงร่วมใจกันในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย 2) พัฒนาความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันของผู้ร่วมงาน เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน 3) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และสามารถเลือกใช้คนได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์และงานที่รับผิดชอบ 4) สร้างแรงบันดาลใจและใช้จิตวิทยาในการขับเคลื่อนงานที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของบุคลากรออกมาใช้ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการขับเคลื่อนนโยบาย 5) ใช้การโน้มน้าวใจผู้ร่วมงานให้คล้อยตามและปฏิบัติงานให้สำเร็จแทนการใช้อำนาจหน้าที่หรือการขู่เบียดเบียน 6) ประสานความร่วมมือ พัฒนาความสัมพันธ์และความเข้าใจกับผู้ร่วมงานองค์กร ภาคส่วนต่าง ๆ สื่อสารมวลชน กลุ่มผลประโยชน์และสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) บริหารจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยความจริงใจ เข้าใจ มีเหตุผล ยืดหยุ่นและประนีประนอม 8) มีมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพและภาพลักษณ์ที่ดี เป็นที่ยอมรับและศรัทธาจากผู้ร่วมงานและสาธารณะ 9) มีความรับผิดชอบ มั่นใจในตัวเอง จริงใจ ใฝ่ใจและให้เกียรติต่อผู้ร่วมงานและประชาชนทั่วไป สามารถสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาและไว้วางใจให้กับผู้ร่วมงานและสาธารณะ

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skills) มี 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) เป็นผู้ฟังที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และจับประเด็นจากการฟัง อ่าน และการรับรู้ได้รวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำ 2) พูด เขียน สื่อสาร หรือกล่าวสุนทรพจน์ ปราศรัย อภิปราย ให้สัมภาษณ์และตอบคำถามอย่างเป็นระบบ ตรงประเด็น ถูกต้อง ฉับไว กระชับ เข้าใจง่าย ครอบคลุมเนื้อหาสาระและได้ใจความชัดเจน 3) ใช้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาสากลได้ดี สามารถกล่าวสุนทรพจน์ แลกเปลี่ยนหรือสื่อสารเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาสากลและเข้าร่วมประชุมในเวทีนานาชาติได้ 4) จัดระบบประชาสัมพันธ์และการสื่อสารสองทางที่มีคุณภาพกับสาธารณะ และภายในองค์กรหรือขอบข่ายของงานที่รับผิดชอบ 5) วินิจฉัยสั่งการด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรที่มีความชัดเจน ครอบคลุมสาระสำคัญและปฏิบัติได้ 6) ใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีและช่องทางในการสื่อสารที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับลักษณะของงาน บุคคลและสถานการณ์ 7) มีเทคนิคหรือศิลปะในการพูดหรือเจรจา สามารถสร้างความพึงพอใจและโน้มน้าวใจให้บุคคลอื่นคล้อยตามหรือปฏิบัติตาม 8) ระมัดระวังการกล่าวสุนทรพจน์ ปราศรัย อภิปรายและให้สัมภาษณ์หรือตอบคำถามที่อาจสร้างปมขัดแย้งผลประโยชน์หรือนโยบาย และสร้างพันธกรณีหรือเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลอื่น 9) หลีกเลี่ยงการปราศรัย อภิปราย ให้สัมภาษณ์และตอบคำถามสาธารณะหรือสื่อมวลชนในประเด็นที่ไม่มีข้อมูลยืนยันหรือ

นอกเหนือจากความรับผิดชอบแห่งตน

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) มี 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) เสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์และบรรยากาศที่ดีในองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีความสุขและเต็มใจในการสร้างผลสัมฤทธิ์ของงาน 2) เข้าใจและแปลความหมายปฏิบัติการทางอารมณ์หรือความต้องการของผู้อื่นและสามารถเข้าใจ เพื่อตัดสินใจ แก้ปัญหาและบริหารจัดการสถานการณ์ได้ถูกต้องและเหมาะสม 3) เข้าถึงอารมณ์ สามารถปรับตัวและแสดงออกที่เหมาะสมกลมกลืนกับอารมณ์ของผู้อื่นหรืออารมณ์สาธารณะและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี 4) สามารถควบคุมอารมณ์และอดทนต่อการเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า สถานการณ์กดดัน สถานการณ์ที่ยุ่งยากซับซ้อน และภาวะคับขันหรือวิกฤติต่าง ๆ และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดี 5) ระมัดระวังการแสดงออกทางอารมณ์ของตนที่อาจมีผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้อื่นหรืออารมณ์สาธารณะซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและเสถียรภาพของรัฐบาล 6) ควบคุมการใช้อารมณ์ต่อผู้ร่วมงานและหลีกเลี่ยงการดูว่ากล่าวหรือตำหนิติเตียนผู้ใต้บังคับบัญชาต่อสาธารณะหรือต่อหน้าบุคคลอื่น

1.2 สมรรถนะด้านการเมือง (Political Competencies) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และ 29 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการกำหนดนโยบายการศึกษา (Educational Policy Making) มี 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและครบถ้วนเพื่อกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับความต้องการสาธารณะและกระแสสังคมโลก 2) กำหนดนโยบายการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการแห่งรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ 3) กำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญของนโยบายการศึกษาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นนโยบายที่ปฏิบัติได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) ยึดหลักการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการเมืองเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติ 5) กำหนดนโยบายการศึกษาของชาติตามหลักปรัชญาการศึกษา ทศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมไทย 6) กำหนดนโยบายการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับโครงสร้าง ระบบและสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประชากรทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของประชาคมโลก 7) ผสมผสานความสอดคล้องระหว่างนโยบายการศึกษาของชาติ นโยบายของพรรคการเมือง และผลประโยชน์มหาชนได้อย่างกลมกลืน 8) กำหนดนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ

องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ต่อรัฐสภา (Duty to Parliament) มี 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อรัฐสภา ตามหลักความรับผิดชอบต่อส่วนตนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ 2) ให้ความสำคัญต่อสมาชิกและปฏิบัติหน้าที่ต่อรัฐสภา ตามระเบียบข้อบังคับ และยอมรับมติของที่ประชุมรัฐสภา 3) รอบรู้และมีระบบการจัดเตรียมข้อมูลที่ดีและเป็นปัจจุบัน สามารถอภิปราย ตอบกระทู้ ผู้ตติและข้อซักถามของสมาชิกรัฐสภาได้ตรงประเด็น ชัดเจนและครบถ้วน และสร้างความพอใจแก่สมาชิกรัฐสภาและสาธารณะ 4) มีปฏิภาณไหวพริบและกลยุทธ์ในการอภิปราย ตอบคำถามและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดจากการซักถาม อภิปรายหรือประท้วงของสมาชิกรัฐสภา 5) แสดงบทบาทต่อรัฐสภาที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจ สร้างความมั่นใจและเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกรัฐสภาและสาธารณะได้ 6) ใช้ประโยชน์จากรัฐสภาให้เป็นเวทีและช่องทางในการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจกับสมาชิกรัฐสภาและสาธารณะ 7) นำปัญหาสาธารณะ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากที่ประชุมรัฐสภามาประกอบการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารนโยบาย

องค์ประกอบที่ 3 ความรู้และความเข้าใจทางการเมือง (Political Savvy) มี 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีอุดมการณ์ ยึดมั่นและศรัทธาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์มหาชนและความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง 3) ประยุกต์องค์ความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองมาใช้ในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบาย ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางการเมือง 4) วางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองได้สอดคล้องกับโครงสร้าง ระบบและสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและกระแสสังคมโลก 5) ติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อวางแผนหรือปรับเปลี่ยนนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสม 6) เคารพและให้ความสำคัญต่อดุลยภาพการใช้อำนาจอธิปไตยและความเป็นอิสระต่อกันขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่ รัฐบาล รัฐสภาและศาล 7) ให้ความสำคัญและยอมรับระบบการถ่วงดุลอำนาจและตรวจสอบขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ 8) รอบรู้และเข้าใจโครงสร้างระบบและพฤติกรรมทางการเมือง สามารถวิเคราะห์ แปลความหมายและประเมินปฏิภริยาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง เพื่อตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ถูกต้อง 9) สามารถประสานประโยชน์ความร่วมมือ ความเข้าใจและประนีประนอมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคประชาชน การเมือง เอกชนและรัฐได้ดี โดยยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

องค์ประกอบที่ 4 การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (Political Sense) มี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ไวต่อการรับรู้และเข้าใจนัยสำคัญของสถานการณ์ ปฏิภริยา อารมณ์และสัญญาณต่าง ๆ ทางการเมือง สามารถวางแผนรับมือหรือแก้ปัญหาได้ถูกต้องและรวดเร็ว 2) วิเคราะห์และทำนายระดับ

ความรุนแรงของสถานการณ์ ปฏิบัติการและอารมณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองได้ถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถวางแผนแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม 3) ระมัดระวังการตัดสินใจและแสดงออกทางการเมืองที่อาจกระทบต่ออารมณ์สาธารณะซึ่งอ่อนไหว ยากต่อการคาดเดาและสัมพันธ์กับเสถียรภาพทางการเมือง 4) มีสัตยาตญาณที่ไวต่อปฏิบัติการหรือสัญญาณทางการเมืองและอารมณ์สาธารณะ สามารถประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ และเตรียมการแก้ปัญหาได้ถูกต้องและรวดเร็ว 5) ไวต่อการรับรู้และมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาหรือวิกฤติการณ์ทางการเมืองได้อย่างรู้เท่าทัน จับใจ และเหมาะสมต่อเหตุการณ์และเวลา

1.3 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการศึกษา (Educational Administration Competencies) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ และ 18 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรู้และความสามารถในการบริหารการศึกษา (Educational Administration) ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) บริหารและกำกับดูแลการปฏิบัตินโยบายการศึกษาของชาติให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา 2) บริหารจัดการศึกษาของชาติตามเจตนารมณ์และกรอบของรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และแนวทางปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ 3) กำหนดแผนงานและกลยุทธ์ในการบริหารนโยบายการศึกษาของชาติได้สอดคล้องกับหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย และกำหนดขอบเขต ระยะเวลาและตัวบ่งชี้ของแต่ละภารกิจไว้อย่างชัดเจน 4) ประยุกต์และบูรณาการองค์ความรู้ ทฤษฎี หลักการ กระบวนการและนวัตกรรมการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของชาติ 5) กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาของชาติ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย 6) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานโดยไม่ขัดต่อระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 7) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น ปรัชญา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การประกันคุณภาพ การวัดผลการนิเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 8) ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติในทุกกระดับ

องค์ประกอบที่ 2 ความรู้และความสามารถในการบริหารงานทั่วไป (General Administration) มี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) เข้าใจเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติของทางราชการ สามารถตีความและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง 2) ออกกฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบข้อบังคับของกระทรวงได้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักของกฎหมาย เกิดประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินและปฏิบัติได้ 3) พิจารณาบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือนและโยกย้ายข้าราชการตามกรอบของอำนาจหน้าที่ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและวิธีปฏิบัติของทางราชการ

4) วินิจฉัยลงโทษทางวินัยได้เหมาะสมตามความผิด หลักของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและวิธีปฏิบัติของทางราชการ 5) ติความวินิจฉัยและสั่งการได้ถูกต้อง ตรงประเด็น ครอบคลุม ชัดเจนและเหมาะสมตามหลักของกฎหมายและกรอบของอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์ต่อทางราชการ

องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการสร้างดุลยภาพระหว่างบทบาททางการเมืองและบทบาททางการบริหาร (Role Equilibrium) มี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) บริหารนโยบายการศึกษาของชาติโดยการผสมผสานองค์ความรู้ บทบาท วัตถุประสงค์และเป้าหมายระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารได้อย่างสอดคล้องและกลมกลืน 2) กำหนดกรอบแนวทางการบริหารนโยบายการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ทางการเมืองและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 3) ให้ฝ่ายการเมืองและข้าราชการมีบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการนโยบาย ซึ่งได้แก่การกำหนดบริหาร ปฏิบัติและประเมินผลนโยบาย 4) ประสานบทบาทและความร่วมมือเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และความสอดคล้องกลมกลืนกันในการปฏิบัติงาน โดยไม่ก้าวก่ายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของข้าราชการประจำ 5) ลดข้อจำกัดและสร้างเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้าง ดุลยภาพระหว่างบทบาททางการเมืองและการบริหาร

1.4 สมรรถนะด้านธรรมาภิบาล (Good Governance Competencies) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 29 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความชอบธรรมและนิติธรรม (Legitimacy and Rule of Law) มี 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) เข้าสู่ตำแหน่งโดยสุจริต เหมาะสมและชอบธรรมตามกฎหมาย และได้รับการยอมรับจากสาธารณะ 2) บริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและมติคณะรัฐมนตรี 3) บริหารราชการแผ่นดินโดยคำนึงถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ชอบธรรม และปราศจากระบบอุปถัมภ์ 4) วินิจฉัยสั่งการ ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยยึดหลักของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของทางราชการเป็นบรรทัดฐาน 5) กำกับดูแลให้บุคลากรและบุคคลทั่วไปปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ 6) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อความเสมอภาค เป็นธรรมและประโยชน์มหาชน

องค์ประกอบที่ 2 คุณธรรมและจริยธรรม (Virtue and Ethics) มี 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ละเว้นการกำหนดนโยบายเชิงทุจริตและกระทำการทุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง และปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ 2) มีวินัยและซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง 3) ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดจริยธรรมของนักการเมือง และประพฤติตนอยู่ในหลักธรรมแห่งศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและสังคม 4) ใช้ระบบคุณธรรมในการ

บรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เข้าสู่ตำแหน่งและพิจารณาความดีความชอบหรือลงโทษเอาผิดต่าง ๆ 5) ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของสังคม 6) ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียน ครู บุคลากรและสังคมอย่างจริงจัง

องค์ประกอบที่ 3 ความโปร่งใส (Transparency) มี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) แสดงบัญชีทรัพย์สินต่อ ป.ช. และเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวต่อสาธารณะโดยสุจริต เปิดเผยและครบถ้วน 2) ใช้ระบบคณะกรรมการในการพิจารณาสรรหา บรรจุแต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนตำแหน่งหรือการวินิจฉัยลงโทษ 3) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ และอำนวยความสะดวกให้สาธารณะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการได้ตามกฎหมาย 4) อำนวยความสะดวกให้สาธารณะได้ติดตาม ตรวจสอบ ร้องเรียนและแจ้งข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันของทางราชการ 5) สร้างเกณฑ์และตัวบ่งชี้ผลการบริหารและปฏิบัตินโยบายที่เป็นรูปธรรม ได้มาตรฐานและเป็นปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ (Accountability) มี 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) บริหารนโยบายการศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามพันธกิจและความรับผิดชอบที่มีต่อมหาชน และได้รับการยอมรับจากสาธารณะ 2) รับผิดชอบและใส่ใจต่อปัญหา และให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบ ร้องเรียน คัดค้านหรือต่อต้าน และการวิพากษ์วิจารณ์หรือกล่าวหาสาธารณะ 3) ยอมรับการตรวจสอบและปฏิบัติตามคำตัดสินหรือคำวินิจฉัยของศาลและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญและมติของรัฐสภา 4) แสดงความรับผิดชอบต่อการเมือง โดยยอมลาออกจากตำแหน่งเมื่อเกิดความผิดพลาดหรือเสียหายอันเกิดจากความรับผิดชอบแห่งตน 5) ให้ความสำคัญต่อประโยชน์สาธารณะ ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง 6) เปิดโอกาสให้สาธารณะได้ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารและปฏิบัตินโยบาย และนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) มี 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) รับฟังข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการกำหนด บริหารและปฏิบัตินโยบายการศึกษาของชาติ 2) ให้องค์กร ชุมชนและประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งเสนอแนะและสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรทางการศึกษา 3) ให้ชุมชนหรือประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาหรือหน่วยงานจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ 4) จัดเวทีสาธารณะ ทำประชาคมติ ประชาธิปไตยหรือการไต่สวนสาธารณะ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการแก้ปัญหาและตัดสินใจในประเด็นที่อาจกระทบต่อประโยชน์สาธารณะและเสถียรภาพทางการเมือง 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการเลือกตั้งทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สุจริตยุติธรรมตามกฎหมายในทุกระดับอย่างจริงจัง 6) ยึดหลักประชาธิปไตยในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้ความสำคัญต่ออำนาจอธิปไตยของปวงชน เคารพเสียงส่วนใหญ่และ

ให้ความสำคัญต่อเสียงส่วนน้อย

2. ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL เพื่อพิจารณาความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 122.80; df = 99, p = .053, GFI = .936, AGFI = .912, RMR = .025) แสดงว่าตัวแปรสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีนโยบายกระทรวงศึกษาธิการมีความตรงเชิงโครงสร้าง และสามารถนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติ และพบว่า สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ องค์ประกอบที่ 4 ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ สามารถใช้อธิบายสมรรถนะได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 73.50 สมรรถนะด้านการเมือง องค์ประกอบที่ 3 ความรู้และความเข้าใจทางการเมือง สามารถใช้อธิบายสมรรถนะได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 84.90 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการสร้างดุลยภาพระหว่างบทบาททางการเมืองและบทบาททางการบริหาร สามารถใช้อธิบายสมรรถนะได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 76.60 และ สมรรถนะด้านธรรมาภิบาล องค์ประกอบที่ 4 หลักความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ สามารถใช้อธิบายสมรรถนะได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 84.30

การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะทุกด้านมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหรือผลสัมฤทธิ์ในการบริหารนโยบายของรัฐมนตรีนโยบายกระทรวงศึกษาธิการใกล้เคียงกัน เป็นการยืนยันแนวคิดที่ว่า สมรรถนะ ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะและลักษณะนิสัยต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคลนั้น คือหัวใจสำคัญในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากกฎหมายมิได้ให้อำนาจข้าราชการการเมืองในการบริหารจัดการโดยตรง ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐมนตรีนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง Cote (2007: 3) อธิบายสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นทักษะที่เป็นปมเด่นของมนุษย์และมีอิทธิพลสูงสุดต่อทักษะทุกประเภทในองค์กร สอดคล้องกับ Harvey (2007: 25) ที่ให้ทัศนะว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่องค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญและได้เริ่มต้นอย่างมีระบบที่จะนำมาใช้เป็นกุญแจในการนำไปสู่ความสำเร็จ 2) สมรรถนะด้านการเมือง เป็นการใช้ความสามารถทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการตัดสินใจและบริหารนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง ซึ่ง Thompson (1976: 2) กล่าวว่า “ถ้าเราอยากจะทำอะไรในระบบการศึกษา เราจะต้องเข้าใจระบบการเมืองด้วย” และ “ทุกมิติของการจัดการศึกษาถูกกำหนดโดยกฎหมายจากฝ่ายการเมืองทั้งสิ้น” รัฐมนตรีจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในทางการเมืองอย่างกว้างขวาง 3) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการศึกษา แม้รัฐมนตรีจะไม่ใช่นักปฏิบัตินโยบายแต่ก็จะต้องมีความรู้ทางการบริหารการศึกษาเพื่อให้สามารถตัดสินใจและขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของชาติไปสู่เป้าหมายได้ และจะต้องมีความรู้เรื่องกฎระเบียบและ

กฎหมายต่าง ๆ สร้างดุลยภาพระหว่างบทบาททางการเมืองและการบริหารได้ดี (อุทัย เลหาวิเชียร, 2550: 228) และ 4) สมรรถนะด้านธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ การทุจริตคอร์รัปชันในภาคส่วนต่าง ๆ และการขาดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร (สถาบันพระปกเกล้า, 2543: 3) ธรรมาภิบาลจึงสัมพันธ์กับคุณลักษณะหรือลักษณะนิสัยของรัฐมนตรีในการที่จะบริหารราชการแผ่นดินให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและความคาดหวังของสังคมเป็นหลัก สอดคล้องกับสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารในองค์กรภาครัฐของประเทศแคนาดา ซึ่งได้แก่ ความมั่นใจในตัวเอง ชันติและความยุติธรรม (President of the Treasury Board, 2006)

2. ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการเมือง องค์ประกอบที่ 2 ความรู้และความเข้าใจทางการเมือง มีความสัมพันธ์สูงสุดต่อสมรรถนะหรือผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอธิบายได้ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นฝ่ายการเมือง มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่อนโยบาย เสถียรภาพและประโยชน์ทางการเมือง พร้อม ๆ กับประโยชน์สาธารณะและการจัดการศึกษาของชาตินั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะและความเข้าใจทางการเมืองอย่างกว้างขวาง สามารถตัดสินใจนโยบาย วิเคราะห์สถานการณ์ วางแผน แก้ปัญหาทางการเมือง และสนองตอบต่อพันธกิจที่มีต่อมหาชนได้อย่างสอดคล้องกัน สอดคล้องกับ ลิซิทธีรวิน (2536: 3) ที่ได้ให้ทัศนะว่า นักการเมืองที่ดีต้องมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ 1) มีความรู้ทางการเมือง 2) มีประสาทสัมผัสทางการเมือง 3) มีความเข้าใจต่ออารมณ์ทางการเมือง 4) มีจริยธรรมทางการเมือง และ 5) มีทักษะทางการเมือง (Political Skills) และ สมรรถนะด้านธรรมาภิบาล องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะหรือผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการระดับสูงรองลงมา สอดคล้องกับที่องค์การสหประชาชาติ (1988) ได้รายงานไว้ใน “อนุภูมิภาคแอฟริกาซาราห์ จากวิกฤติสู่ความเจริญรุ่งเรืองที่ยั่งยืน” ว่า “ธรรมาภิบาลหมายถึงหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมของทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในการดำเนินการต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ตลอดทั้งเพื่อการกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันและให้มีการตรวจสอบได้” (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 7)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรใช้สมรรถนะและตัวบ่งชี้จากการวิจัยนี้เป็นเกณฑ์ในการประเมินสมรรถนะของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ/ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2. รัฐบาลสามารถประยุกต์ใช้สมรรถนะและตัวบ่งชี้จากการวิจัยนี้ในการประเมินและพัฒนาสมรรถนะของคณะรัฐมนตรีได้

3. ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถนำสมรรถนะและตัวบ่งชี้จากการวิจัยนี้ ไปใช้เป็นเกณฑ์ในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทุกภาคส่วนควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยด้านการเมืองหรือการบริหารกิจการสาธารณะให้มากขึ้น

2. นอกจากการศึกษาวิจัยสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารนโยบายแล้วยังควรจะต้องทำการศึกษาวิจัยสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของข้าราชการประจำระดับต่าง ๆ ด้วย

3. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแยกย่อยออกมาเป็นแต่ละด้าน ๆ ไป เพื่อให้ได้ข้อมูล องค์กรความรู้ แนวคิดและผลงานวิจัยที่โดดเด่นออกมาเฉพาะด้านมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2552). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี: ไทยเนรมิต อินเตอร์ โพรเกรสซีฟ. ลิขิต ชีรเวคิน. (2536). *การเมืองการปกครองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2543). *ปราบปรามการทุจริต: คู่มือของสมาชิกรัฐสภา*. นนทบุรี: ธรรมกมล.
- _____. (2544). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- _____. (2551). *รายงานการสัมมนาเรื่อง “การเมืองการปกครองไทย 2550”*. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2549). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ 2546*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). *การวิจัยด้านการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุทัย เลหาวิเชียร (2550). *รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและนิสิตต่างๆ (พิมพ์ครั้งที่ 18)*. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม
- Cote, A. (2007). *Leadership in the Public Service of Canada: Leaders, the leadership environment, and Canada's Public Service in the 21st Century*. Public Policy Forum, 1-22. Retrieved from http://www.ppforum.ca/sites/default/leadership/june_07pdf
- Harvey, R. A. (2007). *Leadership Development for Front-Line Employees: An Evaluative Case Study*. A dissertation presented in partial fulfillment of the requirements for the degree Doctor of Philosophy, Capella University.
- McClelland, D. C. (1973). *Testing for Competence Rather Than for “Intelligence”*. American Psychologist, 28 (1), 1-14. Retrieved from http://www.lichaoping.Com/wpcontent/ap_7301001.pdf
- Naqvi, F. (2009). *Competency Mapping and Managing Talent*. The IUP Journal of Management Research, 86 VIII (1), 38-49.
- President of the Treasury Board. (2006). *Government: Canada Public Service Agency and the Public Service Commission*. Retrieved from <http://www.psagency-agencefp.gc.ca>; <http://publiservice.psagency-agencefp.gc.ca>
- Thompson, J. T. (1976). *Policy Making in American Public Education: a framework for analysis*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.